

Metsä- ja matkailupalvelut voivat työllistää yhdessä läpi vuoden

– Uudella koulutuksella nopeasti kiinni molempiin aloihin

Johanna Kinnunen, FM, agrologi (AMK), projektisuunnittelija, Teollisuuden ja luonnonvarojen osaamisala, Lapin ammattikorkeakoulu

asiasanat: metsä, matkailu, koulutus, turvallisuus

Lapissa riittää töitä raivaussahalle, pottiputkelle ja safarioppaalle

Lapin metsäohjelma 2016–2020 osoittaa, että maakunnan metsissä riittää töitä. Taimikonhoitoja on Lapissa myöhässä arviolta jo noin 150 000 hehtaaria ja taimikonhoitotarve on seuraavalla viisivuotiskaudella lähes kolminkertainen verrattuna edellisten viiden vuoden aikana tehtyyn taimikonhoitoon.

Matkailuala työllisti Suomessa noin 140 000 henkilöä vuonna 2014 ja alan kasvuodotuksissa povataan vielä 40 000 uutta työpaikkaa vuoteen 2025 mennessä. Matkailuala työllistää näiden lisäksi henkilöstövuokrausyritysten kautta ja sesonkiluonteisesti. Lähes kolmannes matkailualan työntekijöistä on nuoria. Erityisesti Lapissa matkailu on merkittävä toimiala, joka tarjoaa runsaasti töitä varsinkin talvisesonkina. Lapin matkailustrategiassa 2015–2018 arvioidaan matkailun työllistävän vaikutuksen olevan ilman vuokratyövoimaakin 5 000 henkilötyövuotta.

Kausityö tuo haasteita sekä työntekijälle että työnantajalle

Metsä- ja matkailuala tarjoavat siis Lapissa paljon määräaikaista työtä omien sesonkiensa mukaisesti. Matkailun huippukausi tarjoaa työtä talviajalle, kun taas metsänhoitotyöt työllistävät pääasiassa lumettomana aikana. Ympärivuotisen työn puute aiheuttaa taloudellisia haasteita työntekijöille, mutta syö merkittävästi myös työnantajien resursseja henkilöstön suuren vaihtuvuuden ja jatkuvan uusien työntekijöiden perehdyttämisen kautta. Uuden työntekijän perehdytykseen on panostettava, mikäli hänelle halutaan tarjota edellytykset työtehtäviensä menestykselliseen ja turvalliseen hoitamiseen. Uudet aloittelevat työntekijät

voivatkin olla kokeneempia suurempi turvallisuusriski, mikäli työhönopastuksesta on esimerkiksi säästösyistä leikattu.

Voisiko ratkaisu työntekijöiden ympärivuotisen työllistymisen haasteisiin olla kahden eri alan osaaminen: talvikausi safarioppaana ja kesäaika pottiputken ja raivaussahan kera metsänhoitotöissä? Nykyisessä työelämässä kaivataan alasta riippumatta usein moniosaajia ja työntekijöiltä edellytetään valmiuksia työskennellä hyvinkin erilaisten työtehtävien parissa.

Uuden koulutuksen kautta nopeasti kiinni kahden eri alan käytännön töihin

Metsä- ja matkailualojen kausiluonteisuuden aiheuttamiin ongelmiin etsitään nyt ratkaisua uudenlaisesta koulutusmallista. Lapin ammattikorkeakoulun Matkailu- ja metsäpalvelujen tuottaja -lyhytkoulutus tarjoaa vuonna 2017 tiiviin paketin opetusta molempien alojen käytännön töihin. Tämän pilottikoulutuksen avulla rakennetaan kahden koulutusalan ja koulutusasteen yhteistä lyhytkoulutusmallia, joka on myöhemmin nopeasti monistettavissa työvoimatarpeiden mukaan myös muille kausiluonteisille aloille. Ensimmäistä kertaa toteutettava koulutus on 55 opintopisteen laajuinen kokonaisuus, johon sisältyy matkailun ja metsätalouden teoria- ja käytäntöopintojaksojen lisäksi liiketalouden opintoja.

Työskenteleminen matkailu- ja metsäalan käytännön töissä vaatii tietyn osaamistason, jotta työnteko on turvallista ja sujuvaa. Ammattitaito kehittyy lopullisesti vasta työelämässä. Koulutuksen tavoitteena on luoda riittävä pohja, jolla pääsee nopeasti kiinni työskentelyyn matkailu- ja metsäaloilla ja jonka päälle osaamista voi edelleen rakentaa. Koska Matkailu- ja metsäpalvelujen tuottaja -koulutukseen osallistuvilla ei ole pohjatietovaatimuksia, opinnoissa lähdetään liikkeelle ammatillisen osaamisen perusteista. Osaamistavoitteet on määritelty lyhytkoulutuksen laajuuden mukaisesti: tavoitteena on kouluttaa metsä- ja matkailualoille käytännön töiden tekijöitä eli esimerkiksi moottorikelkan ja koiravaljakon ohjauksen hallitsevia safarioppaita sekä raivaussahaa ja pottiputkea sujuvasti käyttäviä metsätyöntekijöitä. Vuoden mittaisen lyhytkoulutuksen toteutuksessa on tiedostettava, että täysin vailla aiempaa kokemusta ja koulutusta olevan opiskelijan osalta tavoitteet eivät voi olla tutkinto-opintojen tasolla; osaamistavoitteena koulutuksen päättyessä tulee olla perustason työtehtävistä selviäminen. Matkailu- ja metsäpalvelujen tuottaja -lyhytkoulutus antaa kuitenkin valmiuksia esimerkiksi matkailu- ja metsäalan perustutkintojen suorittamiseen näyttötutkintoina.

Turvallisuusosaaminen keskeistä luonnossa työskenneltäessä

Turvallisuus on keskeinen osaamisalue niin matkailussa kuin metsäalallakin. Turvallisuusnäkökohtiin on kiinnitettävä erityistä huomiota yksin maastossa työskenneltäessä, kuten usein metsänhoitotöissä. Toisaalta matkailun puolella safarioppailla on suuri vastuu opastamiensa ryhmien turvallisuudesta. Turvallisuusosaamisen merkitys on tästä syystä vahvasti huomioitu uuden lyhytkoulutuksen sisällössä, ja aihetta käsitellään sekä opintojen teoriaopintojaksoilla että käytännön koulutusosioissa.

Matkailu- ja metsäpalvelujen tuottaja -koulutuksen osaamistavoitteisiin kuuluu, että opiskelija saa kattavan kokonaiskuvan niin matkailuyrityksen kuin matkailijan henkilökohtaisesta turvallisuudesta sekä myös käsityksen Suomesta – ja eritoten Lapista – turvallisena matkakohteena. Turvallisuus on sisällytetty opintoihin myös metsänhoitotöissä työskentelyn näkökulmasta ja metsätalouden opintojaksoilla perehdytään esimerkiksi koneiden, laitteiden ja työvälineiden oikeisiin käyttötapoihin, turvallisuusmääräyksiin sekä henkilökohtaisten suojainten ja suojavaatteiden oikeaan ja turvalliseen käyttöön. Ensiapukurssi (EFR), Matkailun turvallisuuspassi (MaTuPa), hygieniapassi ja anniskelupassi ovat esimerkkejä koulutukseen sisältyvistä käytännön turvallisuuteen liittyvistä ja aloilla työskenteleviltä usein edellytettävistä opinnoista. Turvallisten ja ergonomisten työmenetelmien hallinta on ehdottoman keskeinen osa sekä metsä- että matkailualalla työskentelevän ammattitaitoa ja siten luonnollisesti myös Matkailu- ja metsäpalvelujen tuottaja -lyhytkoulutuksen sisältöä.

Matkailu- ja metsäpalvelujen tuottaja -koulutuksen järjestäjinä ovat Lapin ammattikorkeakoulu, Lapin ammattiopisto, Lapin matkailuopisto ja Suomen metsäkeskus. Kausityöntekijästä moniosajaksi -hanketta rahoittaa Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus Euroopan unionin sosiaalirahastosta. Lisätietoa: <http://www.lapinamk.fi/Kausityontekijasta-moniosajaksi>

Lapissa matkailuala työllistää kausityöntekijöitä erityisesti talvisin (Kuva Johanna Määttä)